

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับมหาวิทยาลัยหรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวัดคุณภาพของสถานศึกษาจึงมักนำผลงานทางวิชาการมาเป็นตัวบ่งชี้ งานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์และบทบาทในการขับเคลื่อนงานในกลุ่มบริหารวิชาการ (อัมภา บุญช่วย. 2537: 1) ประกอบกับงานวิชาการเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดแผนการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543: 1) งานวิชาการจึงเป็นงานหลัก เป็นงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา โดยมีหลักสูตรซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่จะตอบสนองและสนับสนุนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ. 2540 :25) ปัจจุบันระบบการบริหารงานในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการพัฒนาระบบงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ ให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 บัญญัติว่า กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้ง ด้านวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักการของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) สร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากแนวคิดดังกล่าว จึงได้กำหนดให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่เป็นสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 6) ระบุว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญมากที่สุดต้องรับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายในแต่ละระดับ สนองต่อความต้องการของสังคมประเทศชาติ การกระจายอำนาจในการบริหาร

จัดการศึกษา เป็นหลักการสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ความเปลี่ยนแปลงสู่การบริหารจัดการสมัยใหม่ นอกจากบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result based management) และการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ระบบการบริหารจึงต้องเปลี่ยนแปลงมาสู่การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันคุณภาพเป็นเรื่องของความพึงพอใจของผู้รับบริการ หรือตรงตามความต้องการของผู้รับบริการทางการศึกษานั้นคือผู้เรียน ผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการจัดการคุณภาพทั้งองค์กร

จากการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระหว่างปี พ.ศ. 2544-2548 สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอกมีจำนวน 30,010 แห่ง ผลจากการประเมิน พบว่า สถานศึกษาที่ได้มาตรฐานของสมศ. มีมาตรฐานหรือมีมาตรฐานอยู่ในระดับดี มีจำนวน 10,856 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 36.20 เป็นโรงเรียนที่ได้มาตรฐานในระดับพอใช้จำนวน 18,549 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 97.00 และเป็นโรงเรียนที่อยู่ในระดับปรับปรุง จำนวน 596 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3.10 ของโรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐาน และพบว่าโรงเรียนจำนวนมากยังไม่สามารถปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นที่น่าพอใจ คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเมื่อพิจารณาจากการทดสอบระดับชาติอิกทั้งคุณภาพสถานศึกษาโดยรวม จากการประเมินคุณภาพภายนอกยังไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพการศึกษาในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 1-2, 11-12) และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสองระหว่างปี พ.ศ. 2549 –2553 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (2.75) พบว่า มีค่าเฉลี่ยผลการประเมิน 14 มาตรฐานได้ระดับดี มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรอง 12,268 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 79.10 และไม่รับรอง 3,247 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.93 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 4) ในส่วนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสองระหว่างปี พ.ศ. 2549–2553 จำนวน 13,044 แห่ง ผลการประเมิน พบว่า มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรอง 10,978 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 84.20 และไม่รับรอง 2,066 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.80 ส่วนกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองจาก สมศ. จำนวน 9,220 แห่ง ผลการประเมิน พบว่า มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรอง 7,632 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.80 และไม่รับรอง 1,588 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.20 และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เปรียบเทียบกับสมรรถนะของประเทศไทยกับนานาชาติโดยใช้ดัชนีของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ หรือ International institute for Management development (IMD) ในปี 2552 โดยจัดอันดับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวม 57

ประเทศไทยอยู่อันดับ 47 โดยนำเสนอทั้งหมด 329 ตัวชี้วัด นำมาจัดอันดับภาพรวม เพียง 245 ตัวชี้วัด โดยได้ข้อมูลจาก 2 ทาง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลจากการสำรวจ นำเสนอเปรียบเทียบองค์ประกอบ 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ผลประกอบการของเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของรัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมีการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยย่อย ด้านโครงสร้างพื้นฐานจากการเปรียบเทียบพบว่า ประเทศพัฒนาแล้วยังคงรักษาอันดับที่ดีเอาไว้ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฮังการี สิงคโปร์ สวิตเซอร์แลนด์ และเดนมาร์ก ตามลำดับ ภาพรวมความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติของประเทศไทยได้อันดับที่ 26 คีซี 1 อันดับ หากเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย 11 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่า 6 ประเทศ ได้แก่ ฮังการี สิงคโปร์ ญี่ปุ่น มาเลเซีย จีน และไต้หวัน ด้านการศึกษา พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ อันดับ 40 และด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อันดับ 47 เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน กับประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า สิงคโปร์ และมาเลเซีย มีอันดับดีกว่าไทยในทุกด้าน รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ของอินโดนีเซียที่มีอันดับดีกว่าไทยถึง 15 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทย จะพบว่า ภาพรวมสมรรถนะด้านการศึกษาในปี 2552 ไทยถูกจัดอยู่ในอันดับ 47 จากทั้งหมด 57 ประเทศ หล่นลงมาจากปี 2551 ถึง 4 อันดับและผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิต-วิทยาศาสตร์ ในโครงการ PISA ของเด็กอายุ 15 ปี ได้คะแนนต่ำกว่าครึ่ง รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของไทยยังด้อยโดยอยู่ในอันดับที่ 51 ส่วนประสิทธิภาพการจัดการศึกษา IMD พิจารณาจากงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ รายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัวเพิ่มขึ้นอยู่ อันดับที่ 52 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลครั้งนี้ สรุปได้ว่า สมรรถนะการศึกษาไทยยังอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ และยิ่งล้าหลังกว่าหลายประเทศ ทั้งด้านโอกาส คุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการศึกษา, 2553: 1-12) ประกอบกับความคาดหวังด้านการศึกษาของคนไทยและสังคมไทยก็คืออยากเห็นโรงเรียนที่มีคุณภาพเกิดขึ้นทั่วประเทศ เป็นโรงเรียนที่ให้บริการทางการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ มีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข (อำรุง จันทวานิช, 2547: 2-3)

โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการศึกษา 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งโครงสร้างการบริหารงาน ออกเป็น 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มบริหารวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล และกลุ่มบริหารงานทั่วไป จากการประชุมปรึกษาหารือเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้แจ้งคณะครูเกี่ยวกับการนำผล

การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสามระหว่างปี พ.ศ. 2554 –2558 มาปรับปรุงและพัฒนาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมิน โดยโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม ได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในปีการศึกษา 2554 ผลการประเมินในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียน มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ตัวบ่งชี้ที่ 5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการประเมินโรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน สืบเนื่องจากผลการทดสอบของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เมื่อพิจารณาจากการทดสอบระดับชาติอีกทั้งคุณภาพสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทบทวนผลการประเมินและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสามระหว่างปี พ.ศ. 2554–2558 จากการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เมื่อปีการศึกษา 2554 ผลจากการประชุมปรึกษาหารือได้มีมติที่จะพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน (รายงานการประชุมโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม, 2558) ประกอบกับระบบการบริหารงานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานและสามารถที่จะนำพานโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไปใช้เพื่อการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ โดยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกรอบเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช, 2551: 3)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จึงได้ดำเนินการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ ซึ่งผลจากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานอื่น ๆ ในโรงเรียนซึ่งจะนำไปสู่การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. คำถามของการวิจัย

2.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

2.2 การบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสิทธิภาพควรเป็นอย่างไร

2.3 ผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ใช้ระบบการบริหารงานวิชาการที่พัฒนาขึ้นเป็นอย่างไร

3. ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย ดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 เพื่อศึกษาผลการนำระบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นไปใช้

4. ความสำคัญของการวิจัย

ข้อสนเทศที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ได้ระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลและเป็นประโยชน์ ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งนี้ มีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

5.1.1 ระบบและการพัฒนาระบบ

1) องค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback)

2) กระบวนการพัฒนาระบบ ประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ระบบ (System investigation and Analysis) การออกแบบและตรวจสอบระบบ (Systems design and Verification) การนำระบบไปใช้และประเมินผล (Systems implementation and Evaluation)

5.1.2 องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 4) การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การนิเทศการศึกษา และ 8) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

5.1.3 ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานสูงขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีผลการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน มีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในระบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนศรีธาดาศุภพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 ประชากรในการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามขนาดของประชากร จากโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 2,234 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบจำนวนประชากรกับตารางโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970: 607-610) ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 331 คน ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ จำนวน 331 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 662 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling technique)

5.2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษากิจการการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนที่เลือกไปศึกษามีเกณฑ์คุณสมบัติ (Included criteria) ดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) เป็นโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดของแต่ละจังหวัดจากผลการประเมินภายนอกกรอบสามของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือค่าคะแนนเฉลี่ยในมาตรฐานที่ 3, 4 และมาตรฐาน 5 สูงสุด
- 3) เป็นโรงเรียนดีเด่นที่ได้รับรางวัลพระราชทานหรือเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงที่ประสบความสำเร็จในระดับภูมิภาคขึ้นไป
- 4) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านผลงานทางวิชาการในระดับภูมิภาคขึ้นไป
เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนที่มีระบบการบริหารงานวิชาการที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) ดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติ 2 ใน 4 ข้อ จึงจะเลือกเป็นโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) สำหรับใช้ในการศึกษาระบบการบริหารงานวิชาการ

5.2.3 ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการประเมินระบบการบริหารงานวิชาการ จำนวน 9 คน

5.2.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม ก่อนเข้าสู่การพัฒนากระบวนการบริหารวิชาการโรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ไปใช้ จำนวน 32 คน ได้แก่

- 1) รองผู้อำนวยการ จำนวน 4 คน
- 2) หัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 4 คน
- 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน
- 4) ครูที่เป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 16 คน

5.2.5 ประชากรในการศึกษาความพึงพอใจจากการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ
โรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู
และนักเรียนโรงเรียนศรีธาดุพิทยาคม โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามขนาดของประชากร
จำนวน 1,861 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบ
จำนวนประชากรกับตารางโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan (1970: 607-610) กลุ่มตัวอย่าง
ได้แก่ ผู้บริหาร (รองผู้อำนวยการ) จำนวน 1 คน ครู จำนวน 15 คน และนักเรียน จำนวน 303 คน
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 319 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage
random sampling technique)

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการการบริหารงานวิชาการเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

6.1 แนวคิด หลักการบริหารและการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.1.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการศึกษาไว้ 3 ข้อ ดังนี้ 1) คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก 2) แนวทางการจัดการศึกษา และ 3) แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

6.1.2 มาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของการจัดการศึกษาไว้ 15 ข้อ ดังนี้ 1) ผู้เรียนมีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ 2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 3) ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุสมผล 5) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร 6) ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต 7) ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 8) ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 9) คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 10) สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน 11) สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ 12) สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง 13) สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 14) การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้น และ 15) การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

6.1.3 กฎกระทรวงกำหนดขอบข่ายภาระงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจและการจัดการศึกษา โดยกำหนดขอบข่ายและภาระงานด้านวิชาการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายงานวิชาการแล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 4) การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การนิเทศการศึกษา และ 8) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 29-35)

6.1.4 การบริหารจัดการ ซึ่ง Koontz และ Wehrich (1990: 4) ได้สรุปหน้าที่ของการบริหารจัดการที่จะทำให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ต้องใช้การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ให้บุคคลปฏิบัติในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล Bovee และคณะ (1993: 5) ได้สรุปหน้าที่ของการจัดการมี 4 ประการ คือ 1) การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย (Goals) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy) และการพัฒนาแผนย่อย เพื่อให้เกิดการประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ 2) การจัดองค์กร (Organizing) เป็นการกำหนดตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงาน วิธีการที่จะจัดกลุ่มงาน ใครรายงาน ขึ้นตรงต่อใคร และจุดใดที่จะต้องมีการตัดสินใจเกิดขึ้น การจัดองค์กรจะต้องมีการจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นทางการ เพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถในงานทุกระดับ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 3) การนำ (Leading) ประกอบด้วย การจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา การสั่งการ การคัดเลือกช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิผลที่สุดตลอดจนการแก้ปัญหาด้วยความขัดแย้ง 4) การควบคุม (Controlling) เป็นกิจกรรมการติดตามผลและการแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่างานบรรลุผลตามที่วางแผนไว้

6.1.5 หลักการบริหารของ Deming “Deming Cycle หรือวงจรควบคุมคุณภาพ PDCA” ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan – P) 2) การปฏิบัติตามแผน (Do – D) 3) การตรวจสอบ (Check – C) และ 4) การปรับปรุง (Act – A) Deming (1991: 507)

6.2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับประสิทธิผลและโรงเรียนประสิทธิผล

6.2.1 Steers (1977: 7-10) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร (Factors contributing to organizational effectiveness) ไว้ 4 ปัจจัย คือ 1) คุณลักษณะขององค์กร (Organizational characteristics) 2) ลักษณะสภาพแวดล้อม (Environmental characteristics) 3) คุณลักษณะของพนักงาน (Employee characteristics) และ 4) นโยบายการจัดการและการปฏิบัติ (Managerial policies and practices)

6.2.2 Lunenburg และ Ornstein (1996: 348) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน จากโครงการ Connecticut school effectiveness project และสรุปลักษณะของการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลว่ามีลักษณะ ดังนี้ 1) มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบและปลอดภัย (A safety and orderly environment) และไม่เป็นปัญหาอุปสรรคสำหรับการเรียนการสอน 2) พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน (A clear school mission) บุคลากรมีส่วนร่วมในภาระผูกพันของเป้าหมายการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ 3) มีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยที่ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจและประยุกต์ใช้คุณลักษณะของงานวิชาการที่มีประสิทธิผล (Instructional effective) 4) มีบรรยากาศของความคาดหวังสูง (A climate of high expectation)

โดยที่ครูสามารถแสดงออกถึงความรอบรู้ในทักษะเบื้องต้นให้นักเรียนเห็นได้ 5) ครูทุ่มเทเวลาในการทำงาน (High time on task) เพื่อวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาทักษะ 6) มีการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ (Frequent monitoring of student program) เพื่อนำผลมาแก้ไขปรับปรุง 7) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผู้ปกครอง (Positive home school relations) โดยที่ผู้ปกครองสนับสนุนพันธกิจของโรงเรียนและช่วยเหลือส่วนที่ทำให้เกิดความสำเร็จ

6.2.3 Hoy และ Miskel (1991: 383) ได้เสนอรูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์กรไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบที่ยึดเป้าหมายขององค์กร โดยพิจารณาว่าผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งพิจารณาจากเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ 2) รูปแบบที่ยึดระบบทรัพยากร ซึ่งมีแนวคิดว่าการที่มีประสิทธิผลต้องสามารถแสวงหาผลประโยชน์ด้านทรัพยากรจากสภาพแวดล้อมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยเน้นความสำคัญของปัจจัยป้อนเข้ามากกว่าผลผลิต ซึ่งยึดหลักที่ว่าองค์กรที่ได้รับทรัพยากรมากกว่า ย่อมมีประสิทธิผลมากกว่า สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ประเมินในระบบนี้คือ ความคงที่ของกระบวนการภายใน โครงสร้างและความสามารถในการกำกับติดตามและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม 3) รูปแบบบูรณาการ เป็นการรวมรูปแบบที่ยึดเป้าหมายขององค์กรและรูปแบบที่ยึดระบบทรัพยากรเข้าด้วยกัน โดยใช้เกณฑ์เดียวซึ่งเป็นลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) มิติเวลา ในการประเมินประสิทธิผลขององค์กรนั้น สิ่งที่เป็นเกณฑ์ประเมินคือ ช่วงเวลาซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะสั้น (Short-term) ระยะกลาง (Intermediate) ระยะยาว (Long-term) (2) กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ในการใช้เกณฑ์การประเมินประสิทธิผลจำเป็นต้องคำนึงถึงค่านิยม และความคิดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร ดังนั้นเกณฑ์การประเมินจึงต้องสอดคล้องกับความพึงพอใจของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง (3) ความเป็นพหุเกณฑ์ คือ การประเมินที่ใช้เกณฑ์โดยการคำนึงถึงองค์ประกอบหลายส่วนที่เป็นตัวบ่งชี้โดยเฉพาะความเป็นระบบ (System) ขององค์กรที่ประกอบด้วย ปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการ และปัจจัยป้อนออก โดยแต่ละปัจจัยจะต้องมีส่วนประกอบต่าง ๆ และจะต้องประเมินตามส่วนประกอบนั้น ๆ

6.3. แนวคิดเชิงระบบ ทฤษฎีระบบ และการพัฒนาระบบ

6.3.1 Lunenberg และ Ornstein (2004: 15-16) นำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนเชิงระบบไว้ว่า การวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์กรทางการศึกษาและบทบาทของผู้บริหาร การศึกษาหากวิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดระบบเปิด (Open-systems framework) มิติการดำเนินงานของโรงเรียนสามารถแบ่งออกเป็น ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการแปรสภาพ (Transformation process) และผลผลิต (Outputs) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) โรงเรียนได้รับการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ ความรู้ 2) กระบวนการแปรสภาพ (Transformation process) องค์กรจะทำการเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าจากสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อให้เป็นผลผลิต

ระบบจะเพิ่มมูลค่า ในการปฏิบัติงานผ่านกระบวนการแปรสภาพ 3) ผลผลิต (Outputs) ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการแปรสภาพปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการแปรสภาพ โดยใช้กิจกรรมการบริหารสำหรับสภาพแวดล้อมภายนอกจะมีปฏิกริยาและส่งผลต่อผลผลิตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ระบบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสำเร็จของโรงเรียน ข้อมูลย้อนกลับในเชิงลบ สามารถจัดปัญหาความยุ่งยากในการปฏิบัติงานตามแผนของโรงเรียน และส่งผลต่อผลผลิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของโรงเรียน

6.3.2 Hoy และ Miskel (2008: 22-24) โรงเรียนเป็นระบบสังคมที่มีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ประกอบด้วย แรงผลักดันจากสิ่งแวดล้อม (Environmental Constrains) ทรัพยากรมนุษย์ และเงินทุน (Human and capital resources) ภารกิจและนโยบายของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน (Mission and board policy) วัสดุและวิธีการ (Materials and Methods) และอุปกรณ์ (Equipment) 2) กระบวนการแปรสภาพ (Transformation process) ประกอบด้วย ระบบโครงสร้าง (Structure system) ระบบวัฒนธรรม (Cultural system) ระบบการเมือง (Political system) และระบบปัจเจกบุคคล (Individual system) 3) ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) การขาดเรียน (Absenteeism) การออกกลางคัน (Dropout rate) และคุณภาพโดยรวม (Overall quality) 4) สภาพแวดล้อม (Environment) คือสิ่งที่ยอยู่นอกองค์กร เช่น ทรัพยากรต่าง ๆ ค่านิยม เทคโนโลยี ความต้องการ และ ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแรงผลักดันและเป็นโอกาสในการดำเนินงานขององค์กรหรือการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งสิ่งแวดล้อมกว้าง

6.3.3 Stair (1996: 411-412) สรุปลักษณะของวงจรพัฒนาระบบ (Systems Development life cycle: SDLC) ซึ่งประกอบด้วย

1) การศึกษาระบบ (Systems investigation) เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาระบบ

2) การวิเคราะห์ระบบ (Systems analysis) เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์การดำเนินงานของระบบแต่ละขั้นตอนประกอบด้วยอะไรบ้างมีความเกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดบ้างรวมถึงความต้องการของผู้ใช้และจุดเด่นของการใช้งานแต่ละด้านของระบบใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจว่าระบบควรได้รับการพัฒนาในลักษณะใด

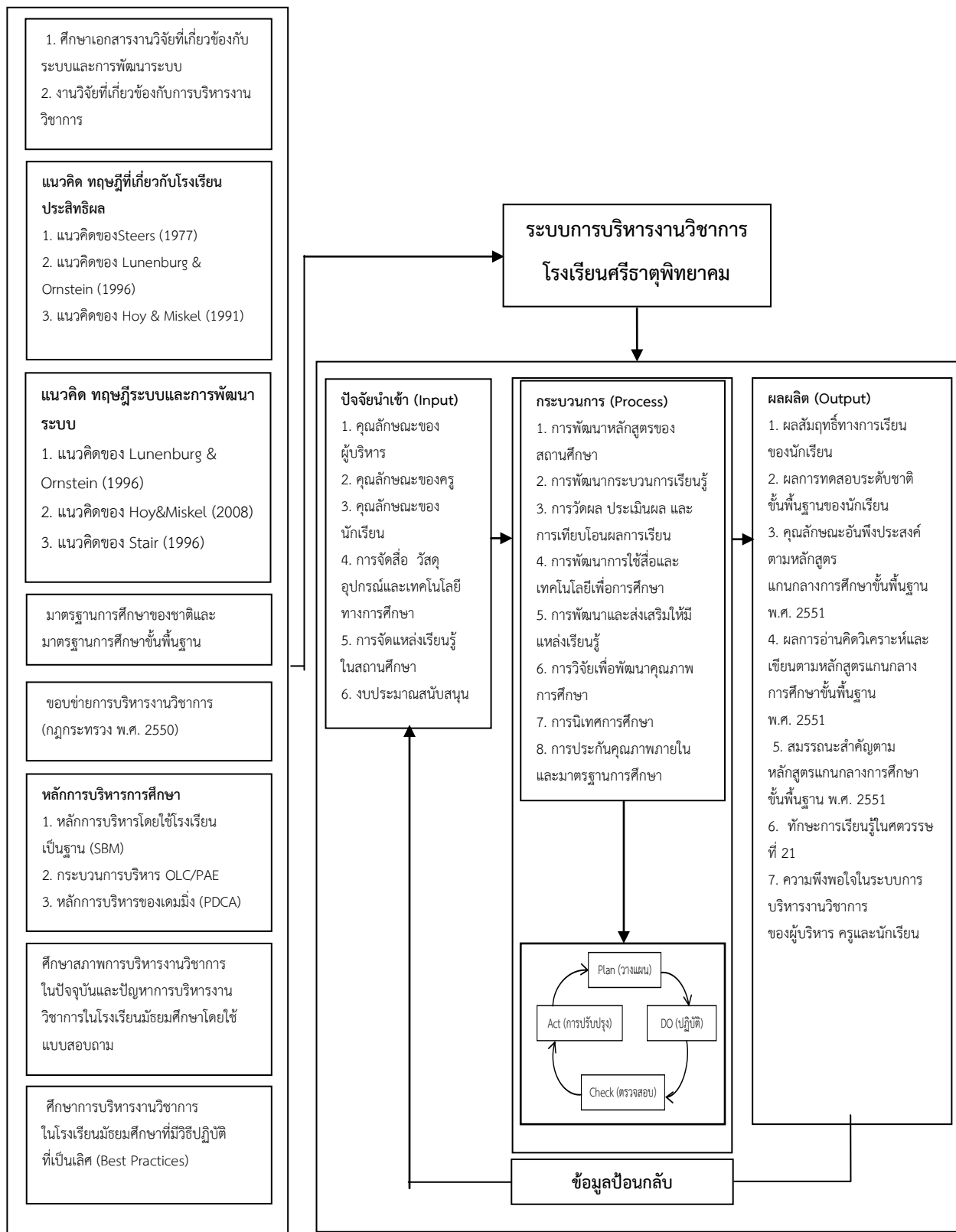
3) การออกแบบระบบ (Systems design) เป็นขั้นตอนของการออกแบบรายละเอียดในส่วนต่าง ๆ ของระบบ

4) การใช้ระบบ (Systems implementation) เป็นขั้นตอนของการนำระบบมาสู่การปฏิบัติจริงตามวัตถุประสงค์ และรูปแบบที่ได้ทำการออกแบบไว้

5) การดูแลรักษาและการตรวจสอบระบบ (Systems maintenance and review) เป็นขั้นตอนของการปรับปรุงแก้ไขระบบหลังจากที่ได้มีการติดตั้งและใช้งานแล้ว รวมถึง

การตรวจประเมินผลการทำงานของระบบอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้ระบบสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยาวนานมากที่สุด

จากที่กล่าวมาสามารถแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธำตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7. นโยบายศัพท์เฉพาะ

7.1 กระบวนการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกด้านตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนดให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายสติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยมีขอบข่ายงานวิชาการที่เป็นงานหลัก 8 ด้าน ได้แก่

7.1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ตามโครงสร้างหลักสูตรและสาระที่กำหนด เพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษา

7.1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน

7.1.3 การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัด และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7.1.4 การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การศึกษา วิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการ

7.1.5 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ให้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่น

7.1.6 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

7.1.7 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับสถานศึกษา

7.1.8 การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์

การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 กระทรวงศึกษาธิการ

7.2 ระบบการบริหารงานวิชาการ หมายถึง รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเชิงระบบ โดยแบ่งมิติการดำเนินงานของโรงเรียนออกเป็น

7.2.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของนักเรียน การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษา และงบประมาณสนับสนุน

7.2.2 กระบวนการ (Process) เป็นกระบวนการบริหารงานวิชาการหลัก 8 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนการพัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA

7.2.3 ผลผลิต (Output) ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 2) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียน
- 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

- 4) ผลการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

- 5) สมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 6) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 7) ความพึงพอใจในระบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

7.2.4 ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ประกอบด้วยการรายงานผล และการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระบบ

7.3 การพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การส่งเสริม ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงการทำงานขององค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ภายใต้กระบวนการ 3 ระยะ ได้แก่ การศึกษาระบบและวิเคราะห์ระบบ (Systems investigation and Systems analysis) การออกแบบและตรวจสอบระบบ (Systems design and Verification) และการนำระบบไปใช้และการศึกษาผลการใช้ระบบ (Systems implementation and Evaluation)

7.4 ผลการใช้ระบบการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลที่ได้จากการประเมินการนำระบบไปใช้ โดยประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยประเมินทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น
- 2) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานของนักเรียนสูงขึ้น
- 3) นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 4) นักเรียนมีผลการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 5) นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 6) นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 7) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความพึงพอใจในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน